

B. A. 6th Semester (General) Examination, 2022 (CBCS)

Subject : Sanskrit

Course : DSE-1B

Time : 3 Hours

Full Marks : 60

The figures in the margin indicate full marks. Candidates are required to give their answer in their own words as far as practicable.

প্রশ্নপত্রের দুই 'Group-A' and 'Group-B' ইতি বিভাগদ্বয়ং বর্ততে। প্রথমতঃ পরীক্ষার্থিভিঃ সাবধানতয়া স্বপঠিত একো বিভাগো নিশ্চতব্যঃ, ততশ্চ যথানির্দেশং প্রশ্নাঃ সমাধেয়াঃ।

এই প্রশ্নপত্রে Group-A এবং Group-B এই দুটি বিভাগ বর্তমান। পরীক্ষার্থীরা উল্লিখিত দুটি বিভাগের মধ্যে তাদের পঠিত একটি বিভাগ থেকে প্রশ্নগুলির উত্তর দেবে।

Group-A

(Maxims In Sanskrit Language)

1. অধোলিখিতেষু প্রশ্নেষু প্রশ্নষট্কং সমাধেয়ম্। তেষু দ্বিতয়ং সুরগিরা লিখ্যতাম্। 5×6=30
(নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে ছয়টি প্রশ্নের উত্তর দাও। তার মধ্যে দুটি প্রশ্নের উত্তর সংস্কৃত ভাষায় লেখো।)
 - a) ব্যাখ্যায়তাম্। 5
ব্যাখ্যা করো।
যথা হ্যেকেন চক্রেণ ন রথস্য গতির্ভবেৎ।
এবং পুরুষকারেণ বিনা দৈবং ন সিধ্যতি।।
 - b) ভাবসম্প্রসারণং ক্রিয়তাম্। 5
ভাবসম্প্রসারণ করো।
একশ্চন্দ্রস্তমো হস্তি ন চ তারাগণৈরপি চ।
 - c) মাতৃভাষায়ামনুবদ। 5
মাতৃভাষায় অনুবাদ করো।
কাচঃ কাঞ্চনসংসর্গাদ্বন্ডে মারকতীং দ্যুতিম্।
তথা মৎসন্নিধানেন মুর্খো যাতি প্রবীণতাম্।।
 - d) নিম্নলিখিতেষু পঞ্চপদানাং সন্ধিবিচ্ছেদঃ করণীয়ঃ। 5
নিম্নলিখিত পদগুলির মধ্যে পাঁচটি পদের সন্ধিবিচ্ছেদ করো।
 - i) দ্রব্যমাছরনুত্তম।
 - ii) একৈকমপ্যনর্থায়।

- iii) कथमिदानीमेते ।
iv) इत्याकर्ण्यान्नः ।
v) बृहस्पतिरिवारव्रीं ।
vi) पङ्क्तस्तान्प्रथान्यस्मां ।
vii) पङ्क्तान्यपि ।
- e) हितोपदेशे कति विभागाः सन्ति? तेषां नामानि 5
उल्लिख्यन्तम् । ग्रन्थस्य मङ्गलाचरणश्लोकः लेखनीयः ।
'हितोपदेश' ग्रन्थे कतञ्चलि विभाग आछे? तदेर नामञ्चलि उल्लेख करो । एइ ग्रन्थेर मङ्गलाचरण श्लोकटि लेखो ।
- f) 'सामान्यमेतं पञ्चभिर्नराणाम्'—व्याख्यायताम् । 5
'सामान्यमेतं पञ्चभिर्नराणाम्'—व्याख्या करो ।
- g) के विषया अनर्थाय अलम्? यथाग्रन्थमालोचयत । 5
कोन विषयञ्चलि अनर्थ घटाते पारे? 'हितोपदेश' ग्रन्थ अनुसरण करे आलोचना करो ।
- h) किं पङ्क्तं विषयाः गर्भावस्थायां एव देहिनाः सृज्यन्ते? 5
कोन पाँचटि विषय मानुषेर गर्भावस्थाते सृष्टि हय?
2. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु प्रश्नत्रयस्योत्तरं प्रदेयम् । 10×3=30
निम्नलिखित प्रश्नञ्चलिर मध्ये तिनटि प्रश्नेर उत्तर दाओ ।
- a) 'सर्वद्रव्येषु विद्वैव द्रव्यमाह्वरनुत्तमम्'—इति विद्यायाः 10
श्रेयस्त्वं यथाग्रन्थम् आलोचयत ।
'सर्वद्रव्येषु विद्वैव द्रव्यमाह्वरनुत्तमम्'—विद्यार
श्रेष्ठं 'हितोपदेश' ग्रन्थानुसरणे आलोचना करो ।
- b) पाठ्यांशमनुसृत्य उद्यमपुरुषकारयोः गुरुत्वमालोचनीयम् । 10
पाठ्यांशे अनुसरणे उद्यम ओ पुरुषकारेर गुरुत्व आलोचना करो ।
- c) संस्कृतकथासाहित्ये हितोपदेशस्य स्थानमालोचयताम् । 10
संस्कृत कथासाहित्ये हितोपदेशेर स्थान आलोचना करो ।
- d) 'वरमेको गुणी पुत्रो न च मूर्खतान्यपि'—व्याख्यायताम् । 10
'वरमेको गुणीपुत्रो न च मूर्खतान्यपि'—व्याख्या करो ।
- e) हितोपदेशस्य पाठ्याविषयमनुसृत्य शिक्षणीया विषया आलोचनीयाः । 10
हितोपदेशेर पाठ्याविषय अनुसरण करे शिक्षणीय विषयञ्चलि आलोचना करो ।

Group-B
(Literary Criticism)
(Matrics and Sahityadarpana)

1. নিম্নলিখিতেষু প্রশ্নেষু প্রশ্নষট্‌কং সমাধেয়ম্। তেষু দ্বিতয়ং সুরগিরা লিখ্যতাম্। 5×6=30
(নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে ছয়টি প্রশ্নের উত্তর দাও। তার মধ্যে দুটি প্রশ্নের উত্তর সংস্কৃত ভাষায় লেখো।)
- a) কিং নাম পদ্যম্? তচ্চ কতিবিধম্? জাতির্নাম কিম্? 5
পদ্য কাকে বলে? পদ্য কত প্রকার? জাতি বলতে কি বোঝ?
- b) 'অত্র পাদান্তগো লঘুগুরুভবেদ্বা'—ব্যাক্যায়তাম্। 5
'অত্র পাদান্তগো লঘুগুরুভবেদ্বা'—ব্যাক্যা করো।
- c) 'সাহিত্যদর্পণম্' ইতি গ্রন্থঃ কেন বিরচিতঃ? তত্র কতি পরিচ্ছেদঃ সন্তি? সাহিত্যদর্পণানুসারম্ অলংকারস্য সংজ্ঞা প্রদেয়া। 5
সাহিত্যদর্পণ নামক গ্রন্থের লেখক কে? সাহিত্যদর্পণে কতগুলি পরিচ্ছেদ আছে? সাহিত্যদর্পণ অনুসরণে অলংকারের সংজ্ঞা দাও।
- d) চরণবিশ্লেষণপূর্বকং ছন্দোনির্ণয় কর্তব্যঃ। 5
চরণ বিশ্লেষণ করে ছন্দ নির্ণয় করো।
রম্যাণি বীক্ষ্য মধুরাংশ্চ নিশম্য শব্দান্
অথবা
অর্থো হি কন্যা পরকীয়া এব
- e) টীকা কার্যা 5
টীকা লেখো।
মান্দাক্রান্তা অথবা বংশস্থবিলম্।
- f) অলংকারঃ নির্ণীয়তাম্। 5
অলংকার নির্ণয় করো।
অবিদিতগুণাপি সৎকবিভগিতিঃ কর্ণেষু বমতি মধুধারাম্।
অনধিগত পরিমলাহপি হি হবতি দৃশং মালতীমালা।।
অথবা
জ্ঞানে মৌনং (মা শব্দেই ত্যাগে (-ঘাবিপর্ষয়ঃ।
গুণা গুণানুবন্ধিত্বাতস্য সপ্রসবা ইব।।

- g) पार्थक्यं निरूपयताम्। 5
पार्थक्यं निरूपणं करो।
उपमा-रूपकम् अथवा दृष्टान्त-निदर्शन।
- h) टीका लिख्यताम्। 5
टीका लेखो।
उत्प्रेक्षा अथवा श्लेषः
2. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु प्रश्नत्रयस्योत्तरं प्रदेयम्। 10×3=30
निम्नलिखित प्रश्नগুলির মধ্যে তিনটি প্রশ্নের উত্তর দাও।
- a) गणानां स्वरूपानि लिखत। वृत्तम् अवलम्ब्य संक्षेपेण टीका लिख्यताम्। 5+5
গণসমূহের স্বরূপগুলি লেখো। বৃত্তকে অবলম্বন করে সংক্ষেপে টীকা লেখো।
- b) উপেন্দ্রবজ্রামালিন্যোঃ লক্ষণোদাহরণপুরঃসরং ব্যাখ্যা করণীয়া। 5+5
উপেন্দ্রবজ্রা ও মালিনী ছন্দের লক্ষণ ও উদাহরণ ব্যাখ্যা করো।
- c) पार्थक्यं निरूपयताम्। 5+5
पार्थक्यं निरूपणं करो।
i) रूपक-अतिशरोक्तिः।
ii) उपमा-उत्प्रेक्षा।
- d) अतिशरोक्तिः अर्थान्तरन्यासश्चेति अलंकारद्वयस्य लक्षणोदাহरणपुरःसरम् आलोचना कार्या। 5+5
अतिशरोक्ति एवं अर्थान्तरन्यास अलंकारের লক্ষণ ও উদাহরণ আলোচনা করো।
- e) साहित्यदर्पणानुसारम् अलंकारः कतिविधः? कस्यचिदेकस्य सादृश्यमूलकालंकारस्य लक्षणोदাহरण-पुरःसरं व्याख्या क्रियताम्। 2+2+6
साहित्यदर्पण अनुयायी अलंकार कतप्रकारं ओ की की? कोन एकटि सादृश्यमूलक अलंकारेर लक्षणं ओ उदाहरणं व्याख्या करो।
-